

Ilyos — Birinchi raqam

Birinchi va Oxirgi

Jeff Pippenger

2023-07-31

Eski Ahdning yakunlovchi bayonoti buyuk va dahshatli Egamizning kuni oldidan Ilyos payg'ambarning bir xabar bilan zohir bo'lishi haqidagi va'dani bayon etadi.

Mana, Egamizning buyuk va dahshatli kuni kelishidan oldin Men sizlarga Ilyos payg'ambarni yuboraman. U otalarning yuragini bolalarga, bolalarning yuragini esa o'z otalariga qaratadi; bo'lmasa, Men kelib yerni la'nat bilan urarman. Malaki 4:5, 6.

Muqaddas Kitob shuni aniq ko'rsatadiki, "Rabbiyning ulug' va dahshatli kuni" yoki Xudo "yer yuzini uradigan" "la'nat" Vahiy kitobida ramziy tarzda "so'nggi yetti balo" yoki "Xudoning g'azabi" sifatida ham tasvirlanadi. Vahiyning o'n beshinchi bobi o'n oltinchi bobdagi ulug' va dahshatli so'nggi yetti baloning to'kilishiga olib boradigan bashoratli manzarani taqdim etadi.

Va men osmonda yana bir ulug' va hayratlanarli alomatni ko'rdim: yetti farishta yetti so'nggi baloga ega edi; chunki ularda Xudoning g'azabi to'la nihoyasiga yetkazilgandir.

Va men go'yo olov bilan aralashgan shishadek bir dengizni ko'rdim; va hayvon ustidan, uning surati ustidan, uning tamg'asi ustidan hamda uning nomining soni ustidan g'alaba qozonganlar Xudoning arfalarini tutgan holda o'sha shisha dengiz ustida turar edilar. Va ular Xudoning quli Musoning qo'shig'ini va Qo'zining qo'shig'ini kuylab, der edilar: "Ey Qodir Tangri Rabbiy, Sening ishlaring ulug' va ajoyibdir; ey azizlarning Shohi, Sening yo'llaring adolatli va haqiqiydir. Ey Rabbiy, Sendan kim qo'rqmas va nomingni ulug'lamas? Chunki yolg'iz Sen muqaddassan; chunki barcha xalqlar kelib, huzuringda sajda qiladilar; chunki hukmlaring oshkor bo'ldi."

Shundan keyin men qaradim, va mana, osmondagi shahodat chodirining ma'badi ochildi. Va yetti farishta ma'baddan chiqdi; ularda yetti balo bor edi; ular pok va oq zig'ir kiyim kiygan, ko'kraklari esa oltin kamarlar bilan bog'langan edi. Va to'rt mavjudotdan biri abadiy va abadulabad yashovchi Xudoning g'azabiga to'la yetti oltin kosani yetti farishtaga berdi. Va ma'bad Xudoning ulug'vorligidan va Uning qudratidan chiqqan tutunga to'ldi; yetti farishtaning yetti balosi ado bo'lmaguncha, hech kim ma'badga kira olmadi. Vahiy 15:1–8.

"hech bir kim ma'badga kira olmadi, to yetti farishtaning yetti balosi tamom bo'lmaguncha" deganining sababi shuki, o'n beshinchi bobda ma'bad tutunga to'lganda najotni qo'lga kiritish imkoniyati yopiladi. Insoniyatga tavba qilib najot topishi uchun berilgan sinov muddati o'shanda nihoyasiga yetadi. Vaqtning o'sha nuqtasiga yetilgach, Yuhanno "oxirgi yetti balo" deb ataydigan "Rabbiyning buyuk va dahshatli kuni" Masihning Ikkinchi Kelishidan oldin quyiladi. Malaki o'sha kunni "dahshatli" deb atagan, Ishayo esa uni Xudoning "g'ayrioddiy ishi" deb ta'riflaydi.

Chunki Egamiz Perazim tog'idagidek qo'zg'alur, Giv'on vodiysidagidek g'azablanur, toki O'z ishini, O'zining g'alati ishini ado etsin; va O'z amalini, O'zining g'alati amalini bajo keltirsin.

Endi esa masxara qiluvchilar bo‘lmanglar, toki kishanlaringiz yanada mahkam bo‘lib qolmasin; chunki Men Sarvari Olam bo‘lgan Rabbiydan butun yer yuziga qarshi belgilab qo‘yilgan qirg‘inni eshitdim. Ishayo 28:21, 22.

Xudoning “g‘ayrioddiy ishi” “butun yer yuzini” qamrab olsa-da, Vahiy ilhomi balolarning to‘kilishi bir xalqning isyoni bilan bog‘liq ekanini aniq ko‘rsatadi.

“Xorijiy xalqlar Amerika Qo‘shma Shtatlari misoliga ergashadilar. U yetakchilik qilsa-da, ayni o‘sha inqiroz dunyoning barcha qismlaridagi xalqimiz boshiga ham keladi.” Guvohliklar, 6-jild, 395.

“Diniy erkinlik mamlakati bo‘lgan Amerika vijdonni majburlashda va odamlarni soxta shanbaga izzat ko‘rsatishga majbur etishda Papalik bilan birlashar ekan, yer yuzidagi har bir mamlakatning xalqi uning namunasiga ergashishga yetaklanadi.” Guvohliklar, 6-jild, 18-bet.

Har bir xalq o‘zining sinov muddati kosasini to‘ldiradi, biroq Sister White “milliy halokat” deb ta’riflagan “Xudoning hukmlari”, shuningdek u Qo‘shma Shtatlarda yakshanba qonuni bilan boshlanadigan tarixni “Xudoning vayronkor hukmlari vaqti” deb ham ataganidek, yetti oxirgi bala emas.

“Shunday bir vaqt kelmoqdaki, yurtimizda Xudoning qonuni alohida bir ma’noda bekor qilinadi. Xalqimizning hukmdorlari qonunchilik hujjatlari orqali yakshanba qonunini majburan joriy etadilar, va shu tariqa Xudoning xalqi katta xavf ostiga tushadi. Xalqimiz o‘zining qonunchilik kengashlarida odamlarning vijdonini ularning diniy imtiyozlari masalasida bog‘lash uchun qonunlar chiqarib, yakshanbaga rioya etishni majburan talab qilganida va yettinchi kun — Shabbatni tutadiganlarga qarshi zulmkor kuchni ishga solganida, Xudoning qonuni yurtimizda, amalda har jihatdan, bekor qilingan bo‘ladi; va milliy murtdalik ortidan milliy halokat keladi.” Review and Herald, December 18, 1888.

Xudo hukmlari — Opa Uayt ularni “milliy halokat” deb ta’riflaydi — milliy yakshanba qonunidan boshlanadi va Xudoning “g‘aroyib ishi”ning boshlanishini belgilaydi; biroq Xudoning g‘aroyib ishi yanada aniqrog‘i yetti oxirgi balodir. Xudoning g‘aroyib ishi haqidagi yanada to‘liqroq manzara Misrdan qutqarilish Xudoning ijro etuvchi hukmlari qatoriga qo‘shilganda namoyon bo‘ladi. Misr balolari, garchi son jihatidan o‘nta bo‘lsa-da, bo‘lingan edi. Dastlabki uchta oxirgi yettitadan ajratib ko‘rsatilgan edi. Shunday qilib, Misrdan qutqarilish Amerika Qo‘shma Shtatlarining milliy halokatidan boshlanib, Mixoil o‘rnidan turib, insoniy sinov muddati yopilguniga qadar davom etadigan, dastlabki uch bala bilan ifodalangan bir vaqt davrini ko‘rsatadi.

Xudoning hukmlari Uning xalqini ezishga va yo‘q qilishga urinayotganlarning boshiga keladi. Uning fosiqlarga nisbatan uzoq sabr-toqati odamlarni gunohda yanada jasoratli qiladi, ammo jazolari shunga qaramay muqarrar va dahshatlidir, chunki u uzoq muddat kechiktirilgan. “Egamiz Perazim tog‘idagi kabi qo‘zg‘aladi, Giv’on vodiysidagi kabi g‘azabga keladi, toki O‘z ishini, g‘aroyib ishini ado etsin va O‘z amalini, ajib amalini bajo keltirsin.” Ishayo 28:21. Mehribon Xudoyimiz uchun jazolash amali g‘aroyib amaldir. “Men hayotman, — deydi Rabbiy Xudo, — Men fosiqning o‘limidan zavqlanmayman.” Hizqiyol 33:11. Egamiz “rahmdil va inoyatlidir, sabr-toqatli va ezgulik hamda haqiqatga boydir, ... nohaqlikni,

itoatsizlikni va gunohni kechiruvchidir.” Ammo U “aybdorni aslo oqlamaydi.” “Egamiz g‘azablanishga sustdir, qudratda buyukdir va fosiqni hech qachon oqlamaydi.” Chiqish 34:6, 7; Naxum 1:3. U adolat bilan dahshatli ishlar qilib, oyoqosti qilingan qonunining hokimiyatini oqlaydi. Gunohkorni kutayotgan qasosning qattiqligini, Egamizning adolatni ijro etishga bo‘lgan istamasligidan bilib olish mumkin. U uzoq sabr qiladigan va Xudoning hisobida gunohining o‘lchovini to‘ldirmaguncha urmaydigan xalq oxir-oqibat rahm-shafqatsiz aralashtirilmagan g‘azab kosasini ichadi.

“Masih muqaddas maskandagi O‘zining shifoatini to‘xtatganida, yirtqich hayvon va uning suratiga sajda qiladigan hamda uning tamg‘asini qabul qiladiganlar ustiga tahdid qilingan, hech narsa bilan aralashtirilmagan g‘azab (Vahiy 14:9, 10) to‘kiladi. Xudo Isroilni qutqarmoqchi bo‘lgan paytda Misrga yuborilgan balolar, Xudoning xalqining so‘nggi qutqarilishidan sal avval dunyo ustiga tushajak bundan ham dahshatliroq va kengroq hukmlar bilan tabiatiga ko‘ra o‘xshash edi. Vahiy beruvchi bu qo‘rqinchli ofatlarni tasvirlar ekan, shunday deydi: ‘Yirtqich hayvonning tamg‘asiga ega bo‘lgan va uning suratiga sajda qilgan odamlar ustiga badbo‘y va og‘ir yara tushdi.’ Dengiz esa ‘o‘lik odamning qonidek bo‘lib qoldi; va dengizdagi har bir tirik jon o‘ldi.’ Yana ‘daryolar va suv buloqlari ... qonga aylandi.’ Bu jazolar naqadar dahshatli bo‘lmasin, Xudoning adolati to‘la oqlanadi. Xudoning farishtasi shunday e‘lon qiladi: ‘Sen solihsan, ey Rabbiy, ... chunki Sen shunday hukm qilding. Zero ular azizlar va payg‘ambarlarning qonini to‘kdilar, Sen esa ularga ichgani qon berding; chunki ular shunga loyiqdirlar.’ Vahiy 16:2–6. Xudo xalqini o‘limga mahkum etish orqali ular, xuddi o‘z qo‘llari bilan ularning qonini to‘kkanlaridek, u qonning aybini haqiqatan ham o‘z bo‘ynilariga oldilar. Xuddi shu tarzda Masih O‘z zamonasidagi yahudiylarni Hobil davridan beri to‘kilgan barcha muqaddas kishilarning qoni uchun aybdor deb e‘lon qildi; chunki ular ham xuddi o‘sha ruhga ega edilar va payg‘ambar qotillari bilan bir xil ishni qilishga intilayotgan edilar.”

“Keyingi baloda quyoshga ‘odamlarni olov bilan kuydirish’ uchun qudrat beriladi. ‘Va odamlar qattiq issiqdan kuyib ketdilar.’ 8, 9-oyatlar. Payg‘ambarlar bu dahshatli paytda yerning holatini shunday tasvirlaydilar: ‘Yurt motam tutmoqda; ... chunki dala hosili nobud bo‘ldi.... Daladagi barcha daraxtlar qurib qoldi, chunki inson bolalaridan quvonch qurib ketdi.’ ‘Urug‘lar kesaklari ostida chirib ketdi, omborxonalar vayron bo‘ldi.... Hayvonlar naqadar ingrashadi! Qoramol podalari sarosimada, chunki ularda yaylov yo‘q.... Suv daryolari qurib qoldi, olov esa cho‘l yaylovlarini yutib yubordi.’ ‘O‘sha kuni ma’bad qo‘shiqlari uvvosga aylanadi, — deydi Rabbiy Xudo, — har yerda ko‘plab jasadlar bo‘ladi; ularni sukut bilan tashqariga uloqtiradilar.’ Yoel 1:10–12, 17–20; Amos 8:3.”

“Bu balolar umumjahoniy emas, aks holda yer aholisi butunlay qirib tashlangan bo‘lur edi. Shunga qaramay, ular o‘limli mavjudotlarga qachondir ma’lum bo‘lgan eng dahshatli ofatlar bo‘ladi. Sinov muddati yopilishidan oldin, insonlar ustiga kelgan barcha hukmlar rahm-shafqat bilan aralash bo‘lgan. Masihning shifoatchi qoni gunohkorni o‘z aybining to‘la o‘lchovini olishdan saqlab kelgan; ammo yakuniy hukmda g‘azab rahm-shafqatsiz, aralashmas holda yog‘diriladi.

“O‘sha kunda uzoq vaqt davomida mensimay kelgan Xudoning rahm-shafqati panohini ko‘pchilik istaydi. ‘Mana, shunday kunlar keladiki, — deydi Rabbiy Xudo, — Men yurtga

ocharchilik yuboraman: bu non ocharchiligi ham, suvga tashnalik ham emas, balki Egamizning so‘zlarini eshitish ocharchiligidir; va ular dengizdan dengizgacha, shimoldan sharqqacha sarson bo‘lib yuradilar, Egamizning kalomini izlab u yoqdan bu yoqqa chopadilar, ammo uni topa olmaydilar.’ Amos 8:11, 12.” Buyuk kurash, 627–629.

Avvalgi parchada shunday deyilgan edi: “U sabr-toqat bilan chidab turgan va Xudoning hisobida o‘z gunohkorligi me‘yorini to‘ldirmagunicha Urmaydigan xalq oxir-oqibat rahm-shafqat aralashmagan g‘azab kosasidan ichadi.” U o‘sha paragrafning o‘zida yana shunday deb yozgan: “Xudo Isroilni ozod etish arafasida Misrga yuborgan balolar xususiyati jihatidan Xudoning xalqining so‘nggi qutqarilishidan sal oldin dunyo ustiga tushadigan yanada dahshatli va keng ko‘lamli hukmlarga o‘xshash edi.” “Gunohkorlik me‘yori”ni to‘ldiradigan xalq (Qo‘shma Shtatlar) Misrdagi o‘n baloga o‘xshash balolarni boshdan kechiradi.

Misr balolari ikki davrga bo‘lingan edi. Dastlabki uch bala hammaga tushdi, ammo oxirgi yetti bala faqat misrliklarning ustiga tushdi.

O‘sha kuni Men xalqim yashaydigan Go‘shen yurtini ajratib qo‘yaman, toki u yerda pashshalar to‘dasi bo‘lmasin; bundan maqsad shuki, sen Men yer yuzining o‘rtasida Egamiz ekanimni bilgin. Chiqish 8:22.

Misrda birinchi uch bala butun yerga yog‘ildi, biroq ibroniylar yashagan Goshen Misrning so‘nggi yetti balosini qabul qilmadi. Qo‘shma Shtatlar — yakshanba qonuni vaqtida o‘z gunoh kosasini to‘ldiradigan xalqdir. O‘sha paytda milliy murtdalik ortidan milliy halokat keladi, ammo milliy halokatni keltirib chiqaradigan hukmlar Mikoil o‘rnidan turib, butun insoniyat uchun sinov muddati yopilguncha rahm-shafqat bilan aralash bo‘ladi. Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonuni vaqtida hozir o‘zlarini Shabbatni tutuvchilar deb e‘tirof etayotganlarning ko‘pchiligi mavjud hokimiyatlarga bo‘yin egib, hayvonning tamg‘asini qabul qiladi. O‘sha vaqtda yakshanba qonuni masalasi Adventizmdan tashqarida bo‘lganlar uchun ruhiy sinovga aylanadi. Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonunidan Mikoil o‘rnidan turadigan paytgacha bo‘lgan davr o‘n birinchi soat ishchilarining buyuk yig‘ib olinishi davridir, ammo yakshanba qonunidan oldin yettinchi kun Shabbati haqidagi nur uchun mas’ul hisoblanganlar ustidan eshik allaqachon yopilgan bo‘ladi.

Kunlar o‘tgan sari, Xudoning hukmlari dunyoda namoyon bo‘layotgani tobora ravshan bo‘lib bormoqda. U olovda, toshqinda va zilzilada bu yer yuzining aholisini O‘zining yaqinlashib kelayotganidan ogohlantirmoqda. Shunday vaqt yaqinlashmoqdaki, dunyo tarixidagi buyuk inqiroz yuz berib, Xudo hukumatidagi har bir harakat nihoyatda kuchli qiziqish va ifoda etib bo‘lmas vahima bilan kuzatiladi. Xudoning hukmlari tez-tez birin-ketin keladi — olov, toshqin va zilzila, urush va qon to‘kish bilan birga.

“Eh, qaniydi xalq o‘zining ziyorat qilinish vaqtini bilsa! Bu vaqt uchun sinovchi haqiqatni hali eshitmaganlar ko‘p. Xudoning Ruhi kurashayotganlar ham ko‘p. Xudoning vayron qiluvchi hukmlari vaqti, haqiqat nima ekanini bilib olish imkoniga ega bo‘lmaganlar uchun rahm-shafqat vaqtidir. Rabbii ularga mehr bilan nazar soladi. Uning rahmli yuragi ta’sirlanadi; Uning qo‘li hali ham qutqarish uchun uzatilgan, holbuki kirishni istamaganlar uchun eshik yopiqdir.

“Xudoning marhamati Uning uzoq sabr-toqati orqali namoyon bo‘ladi. U O‘z hukmlarini tiyib turibdi, ogohlantirish xabari hammaga e‘lon qilinishini kutmoqda. Oh, agar xalqimiz dunyoga so‘nggi marhamat xabarini yetkazish ularning zimmasiga yuklangan mas‘uliyatni lozim darajada his etsa edi, naqadar ajoyib bir ish amalga oshirilgan bo‘lar edi!” Testimonies, 9-jild, 97.

Oldingi parchada u, “Xudoning vayron qiluvchi hukmlari vaqti haqiqat nima ekanini bilib olish imkoniga ega bo‘lmaganlar uchun rahmat vaqtidir”, deb ta’kidladi. Keyingi parchada esa u o‘sha davrni “musibat vaqti” deb ataydi.

“Men muqaddas Shabbat haqiqiy Xudoning Isroili bilan imonsizlar o‘rtasidagi ajratuvchi devor ekanini va shunday bo‘lib qolishini ko‘rdim; hamda Shabbat Xudoning aziz, kutayotgan muqaddaslarining qalblarini birlashtiradigan buyuk masala ekanini ko‘rdim. Va agar kimdir ishonib, Shabbatni tutib, unga hamroh bo‘ladigan barakani qabul qilsa-yu, keyin uni tashlab, muqaddas amrni buzsa, osmonlarda hukmronlik qiladigan Xudo bor ekan, ular Muqaddas Shahar darvozalarini o‘zlariga qarshi yopgan bo‘lur edilar. Men Shabbatni ko‘rmaydigan va tutmaydigan, ammo Xudoning farzandlari bo‘lgan kishilar borligini ko‘rdim. Ular bu boradagi nurni rad etmagan edilar. Va musibat vaqti boshlanishida, biz oldinga chiqib Shabbatni yanada to‘laroq e‘lon qilganimizda, Muqaddas Ruhga to‘ldirildik. Bu jamoatni va nomigagina Adventistlarni g‘azablantirdi, chunki ular Shabbat haqidagi haqiqatni rad eta olmas edilar. Va shu paytda Xudoning tanlanganlarining barchasi bizda haqiqat borligini ravshan ko‘rdilar, va ular chiqib, biz bilan birga quvg‘inga bardosh berdilar.” A Word to the Little Flock, 18, 19.

Bir oz o‘zgartirilgan bo‘lsa-da, hozirgina keltirilgan ayni o‘sha parcha Early Writings kitobida ham uchraydi. O‘sha kitobda u “tashvish vaqti” haqidagi bayonotiga sharhni ham kiritadi. A Word to the Little Flock 1844-yil 22-oktabrdagi Buyuk Hafsalasizlikdan keyin ko‘ngli qolgan, ammo sodiq milleritlarning ilk nashri edi, va o‘nlab yillar o‘tgach, muharrirlar o‘sha risolaning ayrim qismlaridan foydalanib ularni Early Writings kitobiga kiritganlarida, tilga olingan “tashvish vaqti” oxirgi yetti balo emasligini aniqlashtirdilar, chunki oxirgi yetti balo yog‘dirilganda hukmlar bilan aralashgan hech qanday rahm-shafqat bo‘lmaydi.

“1. 33-betda quyidagilar berilgan: ‘Men shuni ko‘rdimki, muqaddas Shabbat Xudoning haqiqiy Isroili bilan imonsizlar o‘rtasidagi ajratuvchi devordir va shunday bo‘lib qoladi; hamda Shabbat Xudoning aziz, kutayotgan muqaddaslarining qalblarini birlashtiradigan buyuk masaladir. Men shuni ko‘rdimki, Xudoning Shabbatni ko‘rmaydigan va unga rioya qilmaydigan farzandlari bor. Ular bu boradagi nurni rad etmaganlar. Va musibat vaqtining boshlanishida, biz oldinga chiqib, Shabbatni yanada to‘laroq e‘lon qilganimizda, Muqaddas Ruhga to‘ldirildik.’”

“Bu vahiylar 1847-yilda, Shabbatga amal qilayotgan advent birodarlar juda oz bo‘lgan paytda berilgan edi; va ularning ichida ham ozchiligi uning ado etilishini Xudoning xalqi bilan imonsizlar o‘rtasiga chegara tortadigan darajada yetarli ahamiyatga ega deb hisoblar edi. Endi esa o‘sha vahiyning amalga oshishi ko‘rina boshladi. Bu yerda tilga olingan ‘o‘sha musibat vaqtining boshlanishi’ balolar to‘kila boshlaydigan vaqtni emas, balki ular to‘kilishidan sal oldingi qisqa davrni, Masih muqaddas joyda bo‘lgan paytni anglatadi. O‘sha vaqtda, najot ishi

yakunlanib borayotgan bir paytda, yer yuziga musibat kelib yaqinlashadi, va xalqlar g'azablanadi, biroq uchinchi farishtaning ishiga to'sqinlik qilmasligi uchun tiyib turiladi. O'sha vaqtda 'kechgi yomg'ir', ya'ni Rabbimiz huzuridan keladigan yangilanish keladi; u uchinchi farishtaning baland ovoziga qudrat berish va azizlarni yetti so'nggi bala to'kiladigan davrda sobit turishga tayyorlash uchun keladi." Early Writings, 85.

Qo'shma Shtatlardagi yakshanba qonuni qabul qilinganda, milliy murtadlik ortidan milliy halokat keladi. O'sha yakshanba qonuni paytida Qo'shma Shtatlardagi Adventizm ikki toifaga bo'linadi: biri hayvonning tamg'asini qabul qiladi, ikkinchisi esa Xudoning muhrini oladi. Qo'shma Shtatlarning milliy halokati Misrning dastlabki uch balosi orqali ifodalanadi. Bu hukmlar inson sinov muddatining yopilishigacha davom etadi, so'ngra rahm-shafqat aralashmagan yetti oxirgi bala to'kiladi.

Mening ta'kidlashim Misrning bashoratli tarixi haqida emas, balki Ellen White Misrni butun dunyoni yirtqichning tamg'asini qabul qilishga majbur etadigan xalqning ramzi sifatida ko'rsatishi haqidadir; chunki u shu tariqa boshlanish orqali oxirni tasvirlamoqda, bu esa Iso Masihning Alfa va Omega sifatidagi bashoratli muhridir. Chiqish voqeasida, Rabbiiy qadimgi Isroil bilan ahd tuzayotganida, U O'zini yangi bir ism bilan tanishtiradi.

Shunda Egamiz Musoga dedi: Endi Men Fir'avnga nima qilishimni ko'rasan; chunki u qudratli qo'l ostida ularni qo'yib yuboradi, va qudratli qo'l ostida ularni o'z yurtidan haydab chiqaradi.

Xudo Musoga so'zlab, unga dedi: "Men Egaman. Men Ibrohimga, Ishoqga va Yoqubga Qodir Xudo nomi bilan zohir bo'ldim, ammo ularga O'zimning YEHOVA nomim bilan tanitilmagan edim."

Men ham ular bilan ahdimni mustahkam qilganman: ularga Kan'on yurtini, ular musofir bo'lib yashagan g'ariblik yurtini beraman. Shuningdek, Misrliklar qullikda tutayotgan Isroil o'g'illarining nolalarini eshitdim va ahdimni esladim. Shuning uchun Isroil o'g'illariga ayt: Men Egaman, va sizlarni Misrliklarning yuklari ostidan olib chiqaman, sizlarni ularning qulligidan xalos qilaman, qudratli qo'limni cho'zib va ulug' hukmlar bilan sizlarni qutqaraman. Men sizlarni O'zimga xalq qilib olaman, va sizlarga Xudo bo'laman; sizlar esa Misrliklarning yuklari ostidan sizlarni olib chiquvchi Egangiz Xudo Men ekanimni bilib olasizlar. Va Men sizlarni Ibrohimga, Ishoqga va Yoqubga berishga qasam ichgan yurtga olib kiranman; uni sizlarga meros qilib beraman: Men Egaman.

Muso Isroil o'g'illariga shunday dedi; ammo ular ruhiy iztirob va og'ir qullik tufayli Musoga quloq solmadilar. Chiqish 6:1–9.

Bu yerda Rabbiiy Musoni, Yoqub, Ishoq va Ibrohim bo'lganidek, O'z ahdining vakili sifatida ko'rsatmoqda. Muso tarixigacha YEHOVA nomi Ibrohimga ham, uning avlodlariga ham noma'lum edi; Ibrohim ahdining yangilanishi tarixida esa, ibroniylar Misr qulligidan xalos qilinishi kerak bo'lgan paytda, Rabbiiy O'z fe'l-atvorining yangi bir vahiyini taqdim etadi, chunki ism payg'ambarlik ma'nosida fe'l-atvorni ifodalaydi. Abram Rabbiiy bilan ahdga kirganida, Rabbiiy uning ismini Ibrohimga o'zgartirdi. Misr qulligi haqidagi bashoratning boshida ahdning insoniy vakilining ismi o'zgartirildi, o'sha bashoratning oxirida esa Xudo O'zi uchun yangi bir ismni joriy

qildi.

Abram o'n beshinchi bobda ahdga kirdi va u yerda Misr qulligining to'rt yuz yil davom etishi haqidagi bashorat bayon qilindi. O'n yettinchi bobda esa Abramga sunnat marosimi berildi va uning hamda Soraning ismlari o'zgartirildi.

To'rt yuz yil o'tgach, Ibrohimning to'rt yuz yillik bashoratini bajo keltirish uchun Muso ko'tarildi. Ibrohim, Ishoq, Yoqub va Musoning barchasi oxirgi kunlarda Rabbiy bilan ahdga kiradigan yuz qirq to'rt ming kishini ifodalaydi.

"Bu yer tarixining oxirgi kunlarida, Xudoning Uning amrlarini saqllovchi xalqi bilan tuzgan ahdi yangilanishi lozim." Review and Herald, February 26, 1914.

Hayvonning tamg'asini qabul qiladigan shanba kunini saqllovchilar bilan Xudoning muhrini oladigan shanba kunini saqllovchilar o'rtasidagi ajralish yakshanba qonuni paytida amalga oshadi. Bu ajralish o'nta bokira haqidagi masalda ifodalangan.

"Matto 25-bobdagi o'nta qiz haqidagi masal ham Adventist xalqining tajribasini tasvirlaydi." The Great Controversy, 393.

"Menga ko'pincha o'n bokira qiz haqidagi masalga murojaat qilinadi; ulardan beshtasi dono, beshtasi esa nodon edi. Bu masal eng mayda tafsilotigacha bajo keltirilgan va bajo keltiriladi, chunki u aynan shu zamon uchun alohida tatbiqqa ega bo'lib, uchinchi farishtaning xabari singari bajo keltirilgan hamda zamonning oxirigacha hozirgi haqiqat bo'lib qolaveradi." Review and Herald, 1890-yil 19-avgust.

Masal 1844-yil 22-oktabrda, Millerchilar tarixidagi dono va nodon qizlar bir-biridan ajratilganda amalga oshdi. Adventizmning boshlanishi Adventizmning nihoyasini ifodalaydi, va oxiridagi ajralish o'n qiz haqidagi masalning bajo bo'lishidir hamda oxirdagi bu ajralish yakshanba qonuni orqali yuzaga keltiriladi.

"Yana, bu masallar hukmdan keyin hech qanday sinov davri bo'lmasligini o'rgatadi. Xushxabar ishi yakunlangach, darhol yaxshilar bilan yomonlar o'rtasida ajralish yuz beradi va har bir toifaning taqdiri abadulabad qat'iy belgilanadi." Christ's Object Lessons, 123.

O'nta bokira haqidagi masal shuni ko'rsatadiki, Qo'shma Shtatlarda yakshanba qonuni joriy etilganda, Adventizm ichidagi dono bokiralar Xudoning muhrini, Adventizm ichidagi nodon bokiralar esa hayvonning tamg'asini qabul qiladilar. Nodon bokiralar, shuningdek, Laodikeyaliklar sifatida ham ifodalanadi.

"Ahmoq bokira qizlar tomonidan ifodalangan Jamoatning holati, shuningdek, Laodikiya holati deb ham tilga olinadi." Review and Herald, 1890-yil 19-avgust.

Oxirgi kunlarda, Xudo O'z amrlarini saqlaydigan xalqi bilan O'z ahdini yangilaganida, Muso davrida ahdni yangilaganida qilganidek, O'zi haqidagi yangi bir ismni ochib beradi. Ahmoq bokiralarning holati shundan iboratki, ularda moy yo'q; Laodikeyaliklarning holati esa shundan iboratki, ularda moy yo'qligini ko'ra olmaydigan darajada ko'rdirlar. Ravshanki, agar ahmoq bokiralar Laodikeyaliklar bo'lsa, unda dono bokiralar Filadelfiyaliklardir.

Filadelfiyadagi jamoatning farishtasiga yozgin: Muqaddas bo‘lgan, Haqiqiy bo‘lgan, Dovudning kalitiga ega bo‘lgan, ochsa, hech kim yop olmaydigan, yopsa esa, hech kim ocha olmaydigan Zot shunday deydi: Ishlaringni bilaman. Mana, Men oldingga ochiq bir eshik qo‘ydim, va uni hech kim yopa olmaydi. Chunki sening kuching oz bo‘lsa-da, so‘zimga rioya qilding va nomimni inkor etmadig.

Mana, o‘zlarini yahudiy deb aytadigan, ammo unday bo‘lmay, balki yolg‘on so‘zlaydigan shayton jamoasidagilarni Men shunday qilamanki, ular kelib oyoqlaring oldida sajda qiladilar va Men seni sevganimni bilib oladilar. Sabr-toqatim haqidagi kalomni saqlaganing uchun Men ham seni yer yuzida yashovchilarni sinash uchun butun olam uzra keladigan vasvasa soatidan saqlayman.

Mana, Men tez kelaman: hech kim sening tojingni olmasligi uchun, o‘zingda bor narsani mahkam tut. G‘olib kelganni Men O‘z Xudoyimning ma‘badida ustun qilaman, va u endi undan tashqariga aslo chiqmaydi; va uning ustiga O‘z Xudoyimning nomini, O‘z Xudoyimdan osmondan tushadigan yangi Quddus shahrining nomini hamda O‘zimning yangi nomimni yozaman. Qulog‘i bor kishi, Ruh jamoatlarga nima deyayotganini eshitsin. Vahiy 3:7–13.

Filadelfiyaliklar bir yuz qirq to‘rt mingni ifodalaydi va ularga Xudo O‘zining yangi nomini ularning ustiga yozishi va‘da qilingan. Rabbiiy bir yuz qirq to‘rt ming bilan ahdga kirganida, U O‘zi haqidagi yangi bir nomni ayon qiladi. Ibrohimga Rabbiiy tomonidan Uning Qodir Xudo ekani aytilgan edi.

Abram to‘qson to‘qqiz yoshga kirganida, Egamiz Abramga zohir bo‘lib, unga dedi: Men Qodir Xudoman; mening huzurimda yurgin va komil bo‘lgin. Men O‘zim bilan sening o‘rtangda ahdimni o‘rnataman va seni haddan ziyod ko‘paytiraman. Shunda Abram yuztuban yiqildi; Xudo esa u bilan so‘zlashib, dedi: Menga kelsak, mana, ahdim sen bilandir, va sen ko‘p xalqlarning otasi bo‘lasan. Endi sening noming boshqa Abram deb atalmaydi, balki noming Ibrohim bo‘ladi; chunki Men seni ko‘p xalqlarning otasi qildim. Ibtido 17:1–5.

Egamiz Ibrohim davrida tanlangan xalq bilan ahdga birinchi bor kirishganida, U O‘zini Qodir Xudo sifatida tanitdi. Muso davrida O‘z ahdiy munosabatini yanada rivojlantirganida, U ilk bor O‘zini YAHOVA deb tanitdi. Iso ko‘plar bilan bir hafta uchun ahdni tasdiqlashga kelganida, U Xudoning Eski Ahdda faqat bir marta tilga olingan va bu ham bobillik tomonidan aytilgan yangi bir nomini ochib berdi.

Shunda shoh Navuxadnazar hayratga tushdi, shoshilib o‘rnidan turdi va so‘z boshlab, maslahatchilariga dedi: “Biz olovning o‘rtasiga bog‘langan holda uch kishini tashlamaganmidik?” Ular shohga javob berib dedilar: “To‘g‘ri, ey shoh.” U javob berib dedi: “Mana, men to‘rt kishini bo‘sh holda, olovning o‘rtasida yurayotganini ko‘ryapman, va ularga hech zarar yetmagan; to‘rtinchisining qiyofasi esa Xudoning O‘g‘liga o‘xshaydi.” Daniel 3:24, 25.

Doniyor kitobining uchinchi bobi Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonunini ifodalayotganini aniqlash juda oson. Doniyor 3 da Shadrax, Meshax va Abednego bir yuz qirq to‘rt mingni ifodalaydi. Bir yuz qirq to‘rt ming — ahdni so‘nggi marta yangilaydiganlardir. Doniyor 3 da biz

yakshanba qonuni va kechki yomg'ir tarixining bashoratomuz tasvirini ko'ramiz. Masih quvg'in olovlarida O'zining uch sodiq quli bilan birga bo'lgan va bo'ladi; ular nafaqat bir yuz qirq to'rt mingni, balki uch farishtaning xabarlarini ham ifodalaydi. Yakshanba qonuni inqirozining timsoli bo'lgan olov ichida U O'zining ismlaridan biri bilan tanitiladi, va bu shunday bir ism ediki, u Masih Xudoning O'g'li sifatida kelmagunicha tarixga kiritilmagan bo'lar edi. Uchinchi bobdagi tasvirda biz dunyo oxirida ahdni yangilaydiganlarning so'nggi inqiroz chog'ida Masih bilan muloqot qilayotganini ko'ramiz, va Unda hech bir inson bilmagan bir ism bor edi.

Misrda sodir bo'lgan qutqarilishning Amerika Qo'shma Shtatlaridagi yakshanba qonunini ifodalashi haqidagi mulohazamizdan haddan tashqari chetga chiqib ketishimizdan oldin, o'zimizga shuni eslatishimiz kerakki, Misrda o'n baloning birinchisi boshlanishidan avval haqiqiy Shabbat tashviqoti mavjud edi.

Fir'avn dedi: "Mana, endi yurt xalqi ko'payib ketdi, siz esa ularni yuklaridan dam oldiryapsiz". Fir'avn o'sha kunning o'zida xalqning nazoratchilariga va ularning boshliqlariga amr qilib dedi: "Bundan buyon g'isht yasash uchun xalqqa avvalgidek somon bermanglar; o'zlari borib, o'zlari uchun somon terib kelsinlar. Ilgari yasagan g'ishtlar sonini ularning zimmasiga yuklaysizlar; undan hech narsani kamaytirmanglar, chunki ular dangasa. Shu sababli: «Boraylik, Xudoyimizga qurbonlik qilaylik», deb faryod qilmoqdalar. Bu odamlarning ustiga yana ko'proq ish yuklansin, toki ular shunda mehnat qilsinlar va behuda so'zlarga e'tibor bermasinlar". Xalqning nazoratchilari va ularning boshliqlari chiqib, xalqqa shunday dedilar: "Fir'avn shunday aytadi: «Men sizlarga somon bermayman. O'zingiz borib, qayerdan topsangiz, somon o'sha yerdan olinglar; ammo ishingizdan hech narsa kamaytirilmaydi>". Shunday qilib, xalq somon o'rniga poya terish uchun butun Misr yurti bo'ylab tarqalib ketdi. Nazoratchilar esa ularni shoshiltirib: "Somon bor paytdagidek, har kunlik ishingizni ado etinglar", der edilar. Fir'avnning nazoratchilari ular ustiga qo'ygan Isroil o'g'illarining boshliqlari kaltaklanib, ulardan: "Nega avvalgidek kecha ham, bugun ham g'isht yasashdagi belgilangan vazifangizni ado etmadingizlar?" deb so'raldi. Shunda Isroil o'g'illarining boshliqlari kelib, Fir'avnga faryod qilib dedilar: "Nega qullaringga bunday muomala qilyapsan? Qullaringga somon berilmayapti, ammo bizga: «G'isht yasinglar», deyishmoqda. Mana, qullaring kaltaklanmoqda, ayb esa o'z xalqingdadir". Lekin u dedi: "Sizlar dangasasizlar, dangasasizlar. Shuning uchun: «Boraylik, Egamizga qurbonlik qilaylik», deyapsizlar. Endi boringlar-da, ishlanglar; sizlarga somon berilmaydi, lekin belgilangan g'isht sonini topshirasizlar". Isroil o'g'illarining boshliqlari: "Har kunlik g'ishtlaringiz sonidan hech narsa kamaytirmaysizlar", deb aytilganidan keyin, o'zlarining og'ir ahvolda qolganini ko'rdilar. Chiqish 5:5–19.

Yakshanba qonunidan oldin, yettinchi kun — Shabbatga rioya qiluvchilarga qarshi tobora kuchayib boruvchi qo'zg'alish bo'ladi; xuddi Misr balolari arafasida bo'lgani kabi. Misrliklar ham, ibroniyalar ham barcha kulfatlarga sabab bo'layotgan shaxs deb Musoni ko'rsatgan edilar; xuddi Axab Ilyosni ayblaganidek.

Shunday bo'ldiki, Axab Ilyosni ko'rganda, Axab unga dedi: "Isroilni bezovta qilayotgan senmisan?" U esa javob berdi: "Isroilni men bezovta qilganim yo'q; balki sen va otangning xonadoni, Egamizning amrlarini tark etib, Baallarga ergashganingiz sababli, bezovta

qilgansizlar.” 3 Shohlar 18:17, 18.

Musoning hikoyasi yakshanba qonuni tarixini tasvirlaydi, va Ilyosning hikoyasi ham yakshanba qonuni tarixini tasvirlaydi. Muso va Ilyos birgalikda ham, alohida-alohida ham ramzlardir. Masihning ulug‘vor qiyofaga kirishi chog‘ida ular birgalikda o‘lmaydigan bir yuz qirq to‘rt mingni va Rabbimizda vafot etadiganlarni ifoda etdilar. Muso tiriltirilgan edi, Ilyos esa hech qachon o‘lmadi. Ular, shuningdek, Vahiy kitobining o‘n birinchi bobida xalqni azoblovchi bo‘lgan ikki payg‘ambardir. Muso va Ilyos ramzlari orqali ko‘p haqiqatlar ifodalangan, va biz bunga keyinroq to‘xtalishga umid qilamiz.

Mana, Egamizning buyuk va dahshatli kuni kelishidan oldin Men sizlarga Ilyos payg‘ambarni yuboraman. U otalarning yuragini bolalarga, bolalarning yuragini esa otalariga qaytaradi; toki Men kelib, yerni la‘nat bilan urmayin. Malakiy 4:5, 6.

Insonning sinov muddati yakunlanishidan sal oldin “Ilyos payg‘ambar” otalarning qalbini bolalarga, bolalarning qalbini esa otalariga qaratadigan maxsus xabar bilan namoyon bo‘lishi kerak. Barcha payg‘ambarlar dunyoning oxiri haqida shahodat beradilar va ularning barchasi bir-biriga muvofiqdir.

Va payg‘ambarlarning ruhlari payg‘ambarlarga bo‘ysunadi. Chunki Xudo tartibsizlikning emas, balki tinchlikning muallifidir, muqaddaslarning barcha jamoatlarida bo‘lgani kabi. 1 Korinfliklarga 14:32, 33.

Ilyosning xabari Egamizning buyuk va dahshatli kunidan sal oldin yetib keladi; shuning uchun u Vahiy kitobida “Iso Masihning Vahiyi” sifatida ifodalangan ayni o‘sha alohida xabardir. “Vaqt yaqin bo‘lganda” Ilyosning alohida xabari Xudoning “qullariga tez orada yuz berishi lozim bo‘lgan narsalarni” ko‘rsatadi.

Iso Masihning Vahiyi — Xudo uni O‘z qullariga tez orada yuz berishi lozim bo‘lgan narsalarni ko‘rsatish uchun Unga berdi; va U buni O‘z farishtasi orqali O‘z quli Yuhannoga yuborib, ayon qildi. U Xudoning kalomi va Iso Masihning shahodati hamda ko‘rgan barcha narsalari haqida guvohlik berdi. Ushbu bashorat so‘zlarini o‘qiydigan kishi va uni eshitib, unda yozilganlarga rioya qiladiganlar baxtlidirlar; chunki vaqt yaqindir. Vahiy 1:1–3.

E’tibor bering, Malaki Ilyosni ramz sifatida qo‘llaganda, u amrlarga rioya etishga bevosita ishorani ham kiritadi.

Qulim Musoning qonunini eslanglar; Men Xorebda butun Isroil uchun unga farmonlar va hukmlar bilan birga amr etgan edim. Mana, Egamizning buyuk va dahshatli kuni kelishidan oldin Men sizlarga Ilyos payg‘ambarni yuboraman. U otalarning yuragini bolalarga, bolalarning yuragini esa o‘z otalariga buradi, toki Men kelib, yerni la‘nat bilan urmayin. Malaki 4:4–6.

Bu uch oyat Eski Ahdning so‘nggi oyatlaridir va ular Eski Ahdning yakuniy va‘dasini, shuningdek, o‘n amrga rioya qilishga berilgan ta’kidni o‘z ichiga oladi. Vahiy kitobida yettita “baraka” bor va ularning so‘nggisi o‘n amrga rioya qiluvchilar ustiga bo‘lgan barakadir.

Men Alfa va Omegaman, ibtido va intihoman, birinchi va oxirgiman. Uning amrlarini bajo keltiradiganlar baxtlidirlar, toki ular hayot daraxtidan bahramand bo‘lish huquqiga ega bo‘lsinlar va darvozalar orqali shaharga kirsinlar. Vahiy 22:13, 14.

Eski Ahddagi so‘nggi va‘da bizni O‘n Amrni “eslash”ga da‘vat etadi, biroq shu orqali u “esla” degan amrni o‘z ichiga olgan o‘sha bitta amrni alohida ta’kidlaydi.

Shanba kunini uni muqaddas tutish uchun yodda saqla. Olti kun mehnat qilgin va barcha ishlaringni bajar. Ammo yettinchi kun — Egang Xudoning shanbasidir; o‘sha kuni sen hech qanday ish qilmagin: na o‘zing, na o‘g‘ling, na qizing, na erkak quling, na cho‘ring, na mollaring, na darvozalaring ichidagi musofir. Chunki Egamiz osmon bilan yeru dengizni va ulardagi hamma narsani olti kunda yaratdi, yettinchi kuni esa orom oldi; shuning uchun Egamiz shanba kuniga baraka berdi va uni muqaddas qildi. Chiqish 20:8–11.

Eski va Yangi Ahdning har ikkala qismidagi so‘nggi va‘da Xudoning amrlarini, ayniqsa yettinchi kun Shabbatini alohida ta’kidlaydi. Malaki “eslang”, deydi, Yuhanno esa buni qilganingiz uchun siz muborak ekaningizni ma’lum qiladi. Yettinchi kun Shabbati Xudoning yaratishini va Uning yaratuvchi qudratini yodga soladi. Shabbat, shuningdek, yer tarixining oxirgi kunlarida bahs-munozara nuqtasiga aylanadi. Yuhanno Uning amrlarini bajo keltiradiganlar ustidagi “baraka”ni qayd etar ekan, u shunchaki Iso — Alfa va Omega, boshi va oxiri, birinchi va oxirgisi — e’lon qilgan narsani qayd etmoqda. Shuning uchun, Yangi Ahdning so‘nggi va‘dasi Yettinchi kun Shabbati, shuningdek oxirni boshi bilan belgilovchi ilohiylik sifatiga ham taalluqlidir.

Ibtidolar degan ma’noni anglatuvchi Ibtido kitobida tilga olingan birinchi haqiqat Yaratganni, yaratilishni va Shabbatga berilgan alohida urg‘uni ko‘rsatadi. Bularning barchasi birgalikda, satr ustiga satr tarzida, Eski Ahdning boshi hamda Eski va Yangi Ahdlarning oxiri Xudoni Yaratgan Zot sifatida, O‘n Amrni, Shabbat amrini va Iso boshlanish hamda oxir ekanini ta’kidlaydi.

Malaki Eski Ahdning so‘nggi va‘dasida Ilyos payg‘ambarni ramz sifatida qo‘llaydi; u Izebel va Axobga qarshi chiqqan payg‘ambar edi. Vahiy kitobi Izebelni papalikning ramzi sifatida, o‘nta shohni esa Birlashgan Millatlar Tashkilotining ramzi sifatida qo‘llaydi. Ilyosning Axob va Izebel bilan to‘qnashuvi bir yuz qirq to‘rt mingning papalik boshchiligida va Qo‘shma Shtatlar tomonidan kuchlantirilgan Birlashgan Millatlar Tashkiloti bilan to‘qnashuvini ifodalaydi. Isroilning shimoldagi o‘nta qabilasining shohi sifatida Axob o‘nta qabila ustidan hukmronlik qiluvchi hokimiyatni ifodalagan, shu tariqa Qo‘shma Shtatlarning (Axob) Birlashgan Millatlar Tashkilotiga (Vahiy o‘n yettidagi o‘nta qabila yoki o‘nta shoh) papalik (Izebel) uchun Shabbatni tutuvchilarni quvg‘in qilish vakolatini berishini timsollagan. Malaki Egamizning buyuk va dahshatli kunidan oldin keladigan xabarni ifodalash uchun Ilyosdan foydalanganda, Ilyos uch yarim yil davomida Izebel tomonidan quvg‘in qilingani kabi, zamonaviy Rim (ajdarho, maxluq va soxta payg‘ambar) tomonidan quvg‘in qilinadiganlarni ifodalaydi. Malaki 4:4 da “eslang” so‘zini qo‘llash orqali Shabbatni ta’kidlash Malaki tasvirlagan bashoratli manzaraga yakshanba qonuni inqirozini ham qo‘shadi.

Eski Ahdning boshini Eski Ahdning oxiri bilan, so‘ngra Muqaddas Kitobning boshini Muqaddas Kitobning oxiri bilan qiyoslash orqali yetkaziladigan haqiqatlarni ko‘rib chiqishga yana ancha ko‘p

narsa qo‘shilishi lozim. Ibtidoda biz Yaratganni, yaratilishni va yaratilishni yodga oladigan Shabbatni ko‘ramiz. Malakiyda esa Shabbat amri insoniyat sinov muddatining nihoyasiga va yetti oxirgi ofatga olib boradigan inqiroz masalasi sifatida ko‘rsatiladi, yoki Malakiy aytganidek, “Egamizning buyuk va dahshatli kuni.” Ilyos halok bo‘layotgan dunyoga uchinchi farishtaning xabarini taqdim etadigan Xudoning xalqini ifodalaydi.

“Bugun, Ilyosning va Yahyo Cho‘mdiruvchining ruhi hamda qudratida, Xudo tomonidan tayinlangan xabarchilar hukmga yuz tutgan dunyoning diqqatini sinov muddatining yakuniy onlariga hamda Iso Masihning Shohlar Shohi va Rabbilar Rabbi sifatida zohir bo‘lishi bilan bog‘liq tez orada yuz beradigan tantanavor voqealarga qaratmoqdalar.” Payg‘ambarlar va Shohlar, 715, 716.

Muqaddas Kitobning boshlanishi, ya‘ni Eski Ahdning ham boshlanishi, har ikkala Ahdning oxiri bilan bir xil voqeani ko‘rsatadi, biroq har bir boshlanish va yakunning o‘ziga xos ta‘kidlaydigan haqiqati va xabarga qo‘shadigan hissasi bor. Ibtidoda e‘tibor Xudoning faoliyatlariga qaratilgan bo‘lsa, Malakiyda e‘tibor kelayotgan inqiroz haqida ogohlantiruvchi xabarga qaratilgan. Vahiyning oxiri Alfa va Omegani ko‘rsatadi. Yangi Ahdning birinchi kitobida biz quyidagini o‘qiymiz.

Iso Masihning nasab kitobi: u Dovudning o‘g‘li, Ibrohimning o‘g‘lidir.

Ibrohim Ishoqni tug‘di; Ishoq esa Yoqubni tug‘di; Yoqub Yahudo va uning birodarlarini tug‘di; Yahudo Tamordan Foris va Zoroni tug‘di; Foris Esromni tug‘di; Esrom esa Aromni tug‘di; Arom Aminadobni tug‘di; Aminadob Nahshonni tug‘di; Nahshon esa Salmonni tug‘di; Salmon Rohobdan Bo‘ozni tug‘di; Bo‘oz Rutdan Obidni tug‘di; Obid esa Yessayni tug‘di; Yessay shoh Dovudni tug‘di; shoh Dovud esa Uriyoning xotini bo‘lgan ayoldan Sulaymonni tug‘di; Sulaymon Raxabomni tug‘di; Raxabom Abiyoni tug‘di; Abiyo esa Asoni tug‘di; Aso Yohushofotni tug‘di; Yohushofot Yoromni tug‘di; Yorom esa Uzziyoni tug‘di; Uzziyo Yo‘tomni tug‘di; Yo‘tom Oxozni tug‘di; Oxoz esa Hizqiyoni tug‘di; Hizqiyo Manashshani tug‘di; Manashsha Omonni tug‘di; Omon esa Yoshiyoni tug‘di; Yoshiyo Bobilga surgun qilinish arafasida Yaxonyo va uning birodarlarini tug‘di. Bobilga surgun qilinganlaridan keyin Yaxonyo Shaltiyolni tug‘di; Shaltiyol esa Zarubabelni tug‘di; Zarubabel Abihudni tug‘di; Abihud Eliyoqimni tug‘di; Eliyoqim esa Ozorni tug‘di; Ozor Sodoqni tug‘di; Sodoq Oximni tug‘di; Oxim esa Eliudni tug‘di; Eliud Elazarni tug‘di; Elazar Mattonni tug‘di; Matton esa Yoqubni tug‘di; Yoqub Maryamning eri Yusufni tug‘di; Maryamdan esa Iso tug‘ildi, U Masih deb ataladi.

Shunday qilib, Ibrohimdan Dovudgacha bo‘lgan barcha nasllar o‘n to‘rt nasldir; Dovuddan Bobilga surgun qilinishgacha o‘n to‘rt nasldir; Bobilga surgun qilinishdan Masihgacha ham o‘n to‘rt nasldir.

Iso Masihning tug‘ilishi esa shunday bo‘ldi: Onasi Maryam Yusufga unashtirilgan edi; ular birga bo‘lishlaridan oldin, u Muqaddas Ruhdan homilador ekani ma‘lum bo‘ldi. Shunda eri Yusuf, solih odam bo‘lgani va uni xalq oldida sharmanda qilishni istamagani uchun, uni yashirincha qo‘yib yuborishni niyat qildi. Ammo u bu narsalar haqida o‘ylab turganida, mana, Rabbimizning farishtasi unga tushida ko‘rinib, shunday dedi: “Ey Dovud o‘g‘li Yusuf, Maryamni xotining sifatida qabul qilishdan qo‘rqma; chunki unda homila bo‘lgan narsa

Muqaddas Ruhdandir.”

U O‘g‘il tug‘adi, sen esa Uning ismini ISO deb qo‘yasan, chunki U O‘z xalqini gunohlaridan qutqaradi. Bularning hammasi esa Rabbiy payg‘ambar orqali aytgan so‘z bajo bo‘lishi uchun yuz berdi; u shunday degan edi: “Mana, bokira homilador bo‘lib, O‘g‘il tug‘adi va Unga Immanuil deb ism qo‘yadilar”, bu tarjima qilinganda “Xudo biz bilan” deganidir. So‘ng Yusuf uyqudan uyg‘onib, Rabbiy farishtasi unga buyurganidek qildi va xotinini o‘z nikohiga oldi. Ammo u to to‘ng‘ich O‘g‘lini tug‘gunicha uni bilmadi; va Uning ismini ISO deb qo‘ydi. Matto 1:1–25.

Yangi Ahdning boshlanishi Eski Ahdning boshlanishi va yakuni hamda Yangi Ahdning yakuni bilan uyg‘un keladi, chunki u Xudoning yaratuvchi qudratini ta’kidlaydi; zero, Masih olti kunda barcha narsani yaratishda qo‘llagan qudratning aynan o‘zi “O‘z xalqini ularning gunohlaridan qutqarish” uchun ishlatadigan qudratdir. Ushbu parcha Ishayo bitiklaridan keltirganidek, Immanuil so‘zi “Xudo biz bilan” degan ma’noni bildiradi. U O‘z ilohiy tabiatini bizning insoniy tabiatimiz bilan birlashtirib, O‘z xalqi ichida maskan tutadi, va bu aynan U Maryamda mujassam bo‘lganida amalga oshirgan birlashuvning o‘zidir.

“Xudoning talabi mezoniga mutlaq itoatdan o‘zga hech narsa javob bera olmaydi. U O‘z talablarini noaniq holda qoldirmagan. U insonni O‘zi bilan uyg‘unlikka keltirish uchun zarur bo‘lmagan biror narsani buyurmagan. Biz gunohkorlarga Uning fe‘l-atvor idealini ko‘rsatishimiz va ularni Masihga yetaklashimiz kerak; bu idealga faqat Uning inoyati bilangina erishish mumkin.

“Najotkor insoniyatning zaifliklarini O‘z zimmasiga oldi va gunohsiz hayot kechirdi, toki insonlar insoniy tabiatning o‘jizligi sababli yenga olmasliklaridan qo‘rqmasinlar. Masih bizni ‘ilohiy tabiatga sheriklar’ qilish uchun keldi, va Uning hayoti shuni e‘lon qiladiki, ilohiylik bilan birlashgan insoniyat gunoh qilmaydi.” Ministry of Healing, 180.

Yangi Ahdning boshlanishi Iso qayerda, qachon va nima sababdan O‘z zimmasiga bizning insoniy tabiatimizni olganini ko‘rsatadi. U buni insoniy qudrat ilohiy qudrat bilan birlashganda gunoh qilmasligini namoyon etish uchun qildi. Gunoh — qonunning buzilishidir; Malakiy esa uni “yodda tutishimiz” kerakligini aytadi. Yuhanno bizga qonunni tutadiganlar, demak gunoh qilmaydiganlar, samoviy darvozalardan kirishlari mumkinligini bildiradi. Matto gunohkor ham, xuddi Masih yengganidek, gunoh ustidan g‘alaba qozonishi mumkinligini ko‘rsatadi. Masih ichimizda bo‘lganda (ulug‘vorlik umidi), olamni yaratgan yaratuvchi qudrat ichimizda bo‘ladi. Bu imkoniyat Masihning insoniyat oilasiga kirishni tanlashi va abadiyatning qolgan barcha davri davomida nafaqat Xudoning O‘g‘li, balki Inson O‘g‘li ham bo‘lib qolishi orqali ta’minlandi.

Vahiy kitobidan insoniyatning sinov vaqti yakunlanishidan sal oldin Xudoning xalqiga maxsus bir haqiqat xabari ochib beriladi. O‘sha maxsus xabar, shuningdek, “Egamizning qo‘rqinchli kuni”dan sal oldin e‘lon qilinadigan Malakining “Ilyos xabari”dir.

Har ikkala Ahdning boshida va Yangi Ahdning oxirida Xudoning muayyan sifatlari ko‘rsatiladi. Ibtidoda U Yaratuvchidir, Vahiy kitobining oxirida esa U Alfa va Omegadir. Yangi Ahdning boshida U Inson O‘g‘li bo‘ladi. Eski Ahdning oxirida esa biz payg‘ambar Ilyos o‘zi e‘lon qiladigan

xabarni amalga oshirishda qo‘llaydigan tamoyilni topamiz: otalarning qalblarini bolalarga, bolalarning qalblarini esa otalarga burish.

Ilyos o‘z ogohlantirish xabarini taqdim etishda qo‘llaydigan bashoratli tamoyil aynan Vahiy kitobida Yuhannoga bajarish buyurilgan ishning o‘zidir. Ilyos “otalarning yuragini bolalarga, bolalarning yuragini esa otalariga qaratadi”, Yuhannoga esa o‘sha paytda mavjud bo‘lgan narsalarni yozish buyurildi va shu tariqa u ayni vaqtda kelajakda sodir bo‘ladigan narsalarni ham yozayotgan bo‘lar edi. Yuhanno alfa va omega tamoyili bashoratli Kalomda qanday amal qilishini ko‘rsatish uchun vosita qilingan, va Ilyos o‘z xabarini ayni shu tamoyil asosiga quradi. Muqaddas Kitobning boshini uning oxiri bilan taqqoslaganimizda, biz Eski bilan Yangini taqqoslayotgan bo‘lamiz. Ota o‘z farzandining boshlanishidir, farzand esa otaning yakunidir. Bir yuz qirq to‘rt ming kishi Ibrohim farzandlarining so‘nggi avlodidir, va Xudo Ibrohim bilan ahd tuzgan tarix Xudo o‘sha ahdni bir yuz qirq to‘rt ming kishi bilan yangilaydigan tarixning timsolidir.

Shunday ekan, va‘da butun zurriyot uchun sobit bo‘lishi uchun u imondandir, toki inoyatga ko‘ra bo‘lsin; faqat qonunga mansub bo‘lganlar uchungina emas, balki Ibrohimning imonidan bo‘lganlar uchun ham; u hammamizning otamizdir. Rimliklarga 4:16.

Ilyosning xabari alfa va omega tamoyilini ifodalaydi, chunki otalar alfa, bolalar esa omegadir. Ilyosning xabari otalarning yuraklarini bolalarga qaratadi. Masih Yahyo Cho‘mdiruvchini Ilyos deb ta‘riflagan, Ellen Uayt esa Uilyam Millerni ham Ilyos, ham Yahyo Cho‘mdiruvchi deb ta‘riflagan. Bu vakil kishilarning barchasining xabari otalarning yuraklarini bolalarga va aksincha, bolalarning yuraklarini otalarga qaratish sifatida ifodalangan. Bu ish xabarning odamlar yuraklarini samoviy Otalariga qaratishdagi ta‘sirini ifodalaydi, ammo u bundan ham ko‘proq ma‘noni anglatadi, chunki u ishning ramzidir. Muqaddas Kitob bashoratida ramzlar bir nechta ma‘noga ega bo‘ladi va ular matnning kontekstiga ko‘ra aniqlanishi lozim.

“Yahyo payg‘ambarni buyuk qilgan narsa nima edi? U o‘z ongini yahudiy xalqining muallimlari taqdim etgan urf-odatlar to‘dasiga yopdi va uni yuqoridan keladigan hikmatga ochdi. Uning tug‘ilishidan oldin Muqaddas Ruh Yahyo haqida shunday shahodat bergan edi: ‘U Egamizning nazarida buyuk bo‘lur, sharob ham, mast qiluvchi ichimlik ham ichmas; va u Muqaddas Ruhga to‘lar... Isroil o‘g‘illaridan ko‘plarini u Egamiz, ularning Xudosiga qaytarur. Va u otalarning yuraklarini bolalarga, itoatsizlarni esa solihlarning hikmatiga burish uchun, Egamizga hozirlangan bir xalqni tayyorlash uchun, Ilyosning ruhi va qudrati bilan Uning oldidan borur.’ Luqo 1:15–17.” Ota-onalar, Muallimlar va Talabalar uchun Nasihatlar, 445.

Xabar shunday mo‘ljallanganki, eshitishni tanlaganlar o‘z yuraklarini Samoviy Otaga qaratadilar; biroq ogohlantiruvchi xabarni yetkazishda qo‘llanadigan asosiy bashoratli tamoyil shundan iborat bo‘ladiki, Masih Alfa va Omega, birinchi va oxirgi, boshlanish va tugashdir. Ilyos xabari Xudoning bashoratli Kalomini Iso Masih Xudoning Kalomi ekanligi nuqtayi nazaridan taqdim etishga asoslangan bo‘lib, Muqaddas Kitobni boshqaradigan qoidalar ham Uning fe‘l-atvorining sifatlaridir.

“Xudoning qonuni Xudoning O‘zi kabi muqaddasdir. U Uning irodasining vahiyidir, Uning fe‘l-atvorining ko‘chirmasidir, ilohiy sevgi va donolikning ifodasidir. Yaratilishdagi uyg‘unlik barcha mavjudotlarning, jonli va jonsiz hamma narsaning Yaratuvchining qonuniga mukammal muvofiqligiga bog‘liq. Xudo boshqaruv uchun nafaqat tirik mavjudotlarga, balki tabiatdagi barcha jarayonlarga ham qonunlar belgilagan. Hamma narsa o‘zgarmas qonunlar ostidadir, ularni mensimaslik mumkin emas. Ammo tabiatdagi hamma narsa tabiiy qonunlar bilan boshqarilar ekan, yer yuzida yashovchi barcha mavjudotlar ichida faqat inson axloqiy qonun oldida javobgardir. Yaratilishning toj asari bo‘lgan insonga Xudo O‘z talablarini anglash, Uning qonunining adolati va ehsonkorligini hamda uning inson zimmasidagi muqaddas da‘volarini tushunish qudratini bergan; va insandan og‘ishmas itoat talab qilinadi.” Patriarxlar va payg‘ambarlar, 53.

Hamma narsa (va bunga, albatta, Muqaddas Kitob ham kiradi, chunki Muqaddas Kitob bir narsadir, agar u bir narsa bo‘lsa, demak u hamma narsaning bir qismidir) qat’iy qonunlar ostidadir. Muqaddas Kitobni to‘g‘ri talqin qilishni boshqaradigan qat’iy qonunlar yoki qoidalar mavjud. Ana shu qoidalardan biri shuki, Muqaddas Kitob bir narsaning oxirini uning boshlanishi bilan aynanlashtiradi. Iso Xudoning Kalomidir, U Birinchi ham, Oxirgi hamdir, va bu “qat’iy qonun” hamda Uning tabiatining bir sifatidir.

Ilyos haqidagi bu kirishdan biz Eski va Yangi Ahdning ham boshlanishi, ham yakuni o‘zaro muvofiq ekanini ko‘rsatish uchun foydalandik. Muqaddas Kitobning yakuni, ya‘ni Vahiy kitobining yakuni ham Vahiyning boshlanishi bilan uyg‘undir. Xudoning kalomi har doim bir narsaning oxirini o‘sha narsaning boshi orqali tasvirlaydi, degan tamoyilga asoslangan holda, ayni haqiqatlarga besh guvoh bor; bu tamoyil Xudoning fe‘l-atvoriga xos sifatdir. Ana shu haqiqat Iso Masihning Alfa va Omega ekanining ma‘nosiga kiradi.

Patmos orolida bo‘lgan havoriy Yuhannoga jamoatning tajribasiga oid chuqur va hayajonli qiziqish uyg‘otuvchi manzaralar ochib berildi. Xudoning xalqi o‘z oldilaridagi xatarlar va kurashlar haqida anglab yetishlari uchun unga benihoya qiziqishli va nihoyatda muhim mavzular timsollar hamda ramzlar orqali ko‘rsatildi. Zamona nihoyasigacha bo‘lgan nasroniy dunyosining tarixi Yuhannoga vahiy qilindi. U Xudoning xalqining holatini, xavf-xatarlarini, kurashlarini va yakuniy xalos bo‘lishini katta ravshanlik bilan ko‘rdi. U yer yuzining hosilini pishitadigan yakunlovchi xabarni yozib qoldiradi — u hosil yo samoviy ombor uchun bog‘lamlar, yo esa oxirgi kunning olovlari uchun bog‘langan shox-shabba bo‘lib yetiladi.

“Vahiyda Yuhanno Xudoning xalqi haqiqat uchun boshdan kechiradigan sinovlarni ko‘rdi. U ularning Xudoning amrlariga itoat etishda bukilmay qat’iyatini, ularni itoatsizlikka majbur etishga uringan zulmkor kuchlar qarshisida ko‘rdi, va u ularning hayvon va uning surati ustidan yakuniy g‘alabasini ham ko‘rdi.

“Ulkan qizil ajdaho, qoplonga o‘xshash vahshiy hayvon va qo‘zichoqnika o‘xshash shoxlari bo‘lgan hayvon timsollari ostida, Xudoning qonunini oyoqosti qilish va Uning xalqini quvg‘in etishda ayniqsa faol bo‘ladigan yer yuzidagi hokimiyatlar Yuhannoga ko‘rsatildi. Urush zamonning oxirigacha davom etadi. Muqaddas ayol va uning farzandlari timsolida ifodalangan Xudo xalqi son jihatdan nihoyatda ozchilikda ekani ko‘rsatildi. Oxirgi kunlarda faqat bir

qoldiqgina hali mavjud edi. Yuhanno ular haqida shunday deydi: ular ‘Xudoning amrlarini saqlaydigan va Iso Masihning guvohligiga ega bo‘lganlardir.’”

“Butparastlik orqali, so‘ngra esa Papalik orqali, Shayton ko‘p asrlar davomida Xudoning sodiq guvohlarini yer yuzidan yo‘qotib yuborishga urinib, o‘z qudratini ishga soldi. Butparastlar ham, papachilar ham ayni bir ajdarho ruhidan harakatga keltirilgan edilar. Ular faqat shu jihatdan farq qilar edilarki, Papalik Xudoga xizmat qilayotgandek ko‘rinish berib, yanada xavfli va shafqatsizroq dushman edi. Rimchilik vositasida Shayton dunyoni asir oldi. Xudoning nomi bilan ataluvchi jamoat ham ushbu aldanish saflariga sweptirib kiritildi, va ming yildan ortiq vaqt davomida Xudoning xalqi ajdarhoning g‘azabi ostida azob chekdi. Papalik esa o‘z qudratidan mahrum qilinib, ta‘qibni to‘xtatishga majbur bo‘lganida, Yuhanno ajdarhoning ovozi takrorlaydigan va o‘sha o‘sha shafqatsiz hamda kufrona ishni davom ettiradigan yangi bir hokimiyat ko‘tarilib kelayotganini ko‘rdi. Jamoatga va Xudoning qonuniga qarshi urush olib boradigan oxirgi hokimiyat bo‘lgan bu kuch, qo‘zichoqnikiga o‘xshash shoxlari bor bir mahluq bilan ramziy ifodalangan edi. Undan oldingi mahluqlar dengizdan chiqqan bo‘lsa, bu esa yerdan ko‘tarilib chiqdi; bu esa ramzda ifodalangan millatning tinch yo‘l bilan yuksalganini bildiradi. “Qo‘zichoqnikiga o‘xshash ikki shox” Amerika Qo‘shma Shtatlari hukumatining uning ikki asosiy tamoyili — respublikachilik va protestantlikda ifodalangan xarakterini juda yaxshi aks ettiradi. Bu tamoyillar millat sifatidagi qudratimiz va farovonligimizning siridir. Dastlab Amerika qirg‘oqlaridan boshpana topganlar papalikning mag‘rur da‘volari va podshohlik boshqaruvining zulmidan xoli bir mamlakatga yetib kelganliklaridan quvondilar. Ular fuqaroviy va diniy erkinlikning keng poydevori ustiga bir hukumat barpo etishga ahd qildilar.

“Ammo bashorat qalamining keskin chizig‘i ushbu osoyishta manzarada o‘zgarish yuz berishini ochib beradi. Qo‘zichoqnikiga o‘xshash shoxlari bor mahluq ajdahoning ovozi bilan gapiradi va ‘undan oldingi birinchi mahluqning butun hokimiyatini amalga oshiradi.’ Bashorat shuni e‘lon qiladiki, u yer yuzida yashovchilarga mahluq uchun bir surat yasashlarini aytadi va ‘u kichik-kattaning, boy-kambag‘alning, ozod-qulning hammasiga o‘ng qo‘llariga yoki peshonalariga bir tamg‘a oldiradi; va hech kim u tamg‘aga, yoki mahluqning nomiga, yoxud uning nomining soniga ega bo‘lmasa, na sotib ola, na sota oladi.’ Shunday qilib Protestantizm Papalikning izidan boradi.”

“Aynan shu vaqtda uchinchi farishta osmonning o‘rtasida uchib ketayotgan holda ko‘rinadi va shunday deya jar soladi: ‘Kim maxluqqa va uning suratiga sajda qilsa hamda uning tamg‘asini peshonasida yoki qo‘lida qabul qilsa, o‘sha ham Xudoning g‘azabi sharobidan ichadi; u Uning qahri kosasiga aralashmasdan quyilgandir.’ ‘Mana bular Xudoning amrlarini va Isoning imonini saqlaydiganlardir.’ Dunyodan keskin farqli ravishda, Xudoga bo‘lgan sadoqatidan chekinmaydigan kichik bir jamoa turadi. Bular Ishayo Xudoning qonunida paydo qilingan buzilishni tuzatadiganlar, qadimiy vayronalarni qayta tiklaydiganlar, ko‘p avlodlarning poydevorini qayta ko‘taradiganlar deb aytdan o‘shalardir.”

“Fanoirlarga qaratilgan ogohlantirishlarning eng tantanalisi va eng dahshatli tahdidi uchinchi farishtaning xabarida bayon etilgandir. Xudoning rahmini aralashtirmagan holdagi g‘azabini boshga tushiradigan gunoh nihoyatda jirkanch tabiatli bo‘lishi kerak. Bu gunohning mohiyati

borasida dunyo zulmat ichida qoldiriladimi?—Aslo yo‘q. Xudo O‘z mavjudotlari bilan bunday muomala qilmaydi. Uning g‘azabi hech qachon bilimsizlikdan qilingan gunohlar ustiga yuborilmaydi. Uning hukmlari yer yuziga keltirilishidan oldin, bu gunohga doir nur dunyoga taqdim etilishi lozim, toki inson nima uchun bu hukmlar ijro etilishini bilsin va ulardan qochib qutulish imkoniyatiga ega bo‘lsin.”

“Ushbu ogohlantirishni o‘z ichiga olgan xabar Inson O‘g‘lining zohir bo‘lishidan oldin e‘lon qilinadigan so‘nggi xabardir. U O‘zi bergan alomatlar Uning kelishi yaqinlashib qolganini bildiradi. Uchinchi farishtaning xabari qariyb qirq yil davomida yangrab kelmoqda. Buyuk kurashning hal qiluvchi masalasida ikki tomon namoyon bo‘ladi: ‘mahluq va uning suratiga sajda qiladiganlar’ hamda uning tamg‘asini qabul qiladiganlar, va ‘tirik Xudoning muhrini’ qabul qilib, peshonalariga Otaning nomi yozilganlar. Bu ko‘rinadigan belgi emas. Jonining najotidan manfaatdor bo‘lganlarning barchasi jiddiy va tantanavor tarzda shuni so‘rab-surishtirishi lozim bo‘lgan vaqt keldi: Xudoning muhri nima? va mahluqning tamg‘asi nima? Uni qabul qilishdan qanday qochishimiz mumkin?”

“Xudoning muhri, Uning hokimiyatining belgisi yoki alomati, to‘rtinchi amrda topiladi. Bu O‘n Amr ichidagi osmonlar va yerning Yaratuvchisi sifatida Xudoga ishora qiladigan hamda haqiqiy Xudoni barcha soxta xudolardan aniq ajratib ko‘rsatadigan yagona amrdir. Butun Muqaddas Bitiklar davomida Xudoning yaratuvchilik qudrati haqiqati Uning barcha majusiylardan yuksak ekanining dalili sifatida keltiriladi.”

To‘rtinchi amr tomonidan buyurilgan Shabbat yaratilish ishini xotirlash uchun joriy etilgan bo‘lib, shu tariqa insonlarning ongini doimo haqiqiy va barhayot Xudoga qaratib turish uchun berilgan. Agar Shabbat har doim saqlanganida edi, hech qachon na butparast, na ateist, na imonsiz bo‘lmagan bo‘lur edi. Xudoning muqaddas kuniga muqaddas rioya qilish insonlarning ongini ularning Yaratuvchisiga yo‘naltirgan bo‘lur edi. Tabiatdagi narsalar U zotni ularning yodiga keltirgan bo‘lur edi, va ular Uning qudrati hamda Uning sevgisiga guvohlik bergan bo‘lur edi. To‘rtinchi amrning Shabbati barhayot Xudoning muhridir. U Xudoni Yaratuvchi sifatida ko‘rsatadi va U yaratgan mavjudotlar ustidan Uning haqli hokimiyatining belgisidir.

“Unday ekan, agar hayvonning belgisi haqiqiyning o‘rniga dunyo qabul qilgan soxta shanbadan boshqa narsa bo‘lmasa, u holda hayvonning belgisi nima?”

“Papalik o‘zini Xudo deb atalgan har qanday narsadan yoki sajda qilinadigan har qanday zotdan yuqori ko‘tarishi kerakligi haqidagi bashoratli bayonot, Shabbatni haftaning yettinchi kunidan birinchi kuniga o‘zgartirishda hayratlanarli darajada amalga oshdi. Qaerda papalik shabbati Xudoning Shabbatidan ustun qo‘yilib hurmat qilinsa, o‘sha yerda gunoh odami osmonu yerning Yaratuvchisidan yuqori ko‘tariladi.

“Masih Shabbatni o‘zgartirgan, deb ta’kidlaydiganlar Uning O‘z so‘zlariga bevosita zid chiqadilar. U Tog‘dagi va’zida shunday degan: ‘Men qonunni yoki payg‘ambarlarni bekor qilish uchun kelganman, deb o‘ylamanglar; Men bekor qilish uchun emas, balki bajo keltirish uchun kelganman. Chunki sizlarga chinini aytayin: osmon bilan yer yo‘qolib ketmaguncha, hammasi bajo bo‘lmaguncha, qonundan na bir yota, na bir nuqta aslo yo‘qolmaydi. Shunday ekan, kim bu eng kichik amrlardan birini buzsa va odamlarga ham shunday o‘rgatsa, Osmon

Shohligida eng kichik deb ataladi; ammo kim ularni bajarsa va o‘rgatsa, o‘sha Osmon Shohligida buyuk deb ataladi.”

“Rim-katoliklar Shabbatning o‘zgartirilishi o‘z cherkovlari tomonidan amalga oshirilganini tan oladilar va aynan shu o‘zgarishni ushbu cherkovning oliy hokimiyatining dalili sifatida keltiradilar. Ular haftaning birinchi kunini Shabbat sifatida tutish orqali protestantlar ilohiy narsalar yuzasidan qonun chiqarishdagi uning hokimiyatini tan olayotganlarini e‘lon qiladilar. Rim cherkovi o‘zining xatosizlik haqidagi da‘vosidan voz kechmagan, va dunyo hamda protestant cherkovlari uning o‘zi yaratgan soxta shabbatni qabul qilganlarida, ular amalda uning bu da‘vosini tan oladilar. Ular bu o‘zgarishni himoya qilish uchun havoriylar va ota-bobolarning hokimiyatini dalil qilib keltirishlari mumkin, ammo ularning mulohazasidagi xatolikni osongina ko‘rish mumkin. Papachi protestantlar o‘zlarini o‘zlari aldayotganlarini, bu masaladagi haqiqatlarga ko‘zlarini ataylab yumayotganlarini anglab yetadigan darajada ziyrakdir. Yakshanba institutiga e‘tibor ortib borgan sari, u quvonadi, chunki bu oxir-oqibat butun protestant dunyosini Rim bayrog‘i ostiga olib kelishiga ishonchi komildir.” Signs of the Times, 1899-yil 1-noyabr.